

Holnaptól a rádióban Zenei hét Szegedről

Hétfőtől egy héten át Szegedről sugároz zenét a Magyar Rádió. A változatos programban vetélkedők, élőben és felvételről sugárzott koncertek, operaelőadások szerepelnek — szegedi előadóművészek, hazai és külföldi vendégek tolmácsolásában. A rádió mindhárom adóján zenei közvetítések műszaki újdonsága, hogy először sugároznak egyes adásban sztereóközvetítéseket vidékről. Mint korábban beszámoltunk róla, több külföldi rádióállomás is megrendelte — felvételről — a szegedi zenei hét műsorait.

Holnap, hétfőn, 12 óra 20-tól a városi tanács díszterméből jelentkezik a Ki nyer ma? zenei vetélkedő. Ugyancsak a Kossuth adón, a Kedves lemezeim sorozatban, 17 óra 20-tól szólaltatják meg a Köolaj- és Földgázbanánszati Ipari Kutató Laboratórium Kertai György szocialista brigádjának tagjait. A Kossuth adó sugározza a Szegedi Szimfonikus Zenekar hangversenyét is, 19 óra 35 perces kezdettel a szegedi színházból, ahol Pál Tamás vezényletével, Tarján Ferenc kűrűművész közreműködésével, Richard Strauss I. kűrűversenye, valamint a szegedi komponista, Vántus István, Elégia című műve és Brahms IV. szimfóniája hangzik el. Kedden (12 óra 20-kor) a Tisza-szállóból jelentkezik a Ki nyer ma? Ugyancsak a Kossuthon 16 óra 05-kor a Magyar Rádió és Televízió Gyermekekörösének hangversenyét közvetítik a szegedi színházból. Botka Valéria és Csányi László dirigálásával. Másorán Kodály, Lendvay Kamilló és a napokban elhunyt világhírű angol zeneszerző, Benjamin Britten művei hangzanak el. Almásy László (zongora) és Maros Éva (hárfa) közreműködésével. Este 9-től az URH házi muzsikát közvetít a Tisza-szálló díszterméből (ahová díjmentesen várják a közönséget). A házigazda Meirer Mihály, s az est vendégei: Bárkányi Pál, Bodacz Győző, Grimm Mihály, Király István, Lajos István, Lázár Attila, Meszlényi László, Monostori István, Mucsi Árpád, Nagy Imre, Pál Tamás, Simon István, Szelezsán István, Vághelyi Gábor, Vámosy Éva, a Szegedi Kamarazenekar, a Bartók Béla Kamarakörös — Rozgonyi Éva vezetésével —, valamint a költő Bakó István.

Szerdán, ugyancsak 12 óra 20-kor, a Kossuth adón jelentkezik a Ki nyer ma?, melynek stábját a Tisza-szállóban rendezkedik be. Aznap az URH közvetít két koncertet Szegedről: 17 óra 05-től kórushangversenyt az egyetem Dugonics téri aulájából (ahová szintén díjmentesen jöhet a közönség). s közreműködik dr. Mihálka György vezetésével a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola női kara, Erdős János irányításával a MÁV „Hazánk” Munkáskörusa, és Delley Józsefné dirigálásával a zeneakadémia szegedi tagozatának kórusa. 10 óra 35-től a csehszlovák Zuzana Ruzicková esembalóestjét rendezik meg a Tisza-szálló dísztermében, a másorán Bach-művekkel. December 16-án, esütörtökön az újszegedi Biológiai Intézet aulájából jelentkezik a Ki nyer ma?, 12 óra 20-tól a Kossuthon. Ugyanitt sugározzák 19 óra 35-től a szegedi színházbeli koncertet, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának hangversenyét. Kórosdi András dirigálásával, Simándy József és a Szegedi Zenebarátok Kórusának közreműködésével. A másorban Dvorzák Újvilág szimfóniája és Kodály Psalmus Hungaricus hangzik el. A Petőfi adón 21 óra 30-tól kezdődik Sebestyén János műsora: Egy rádiós naplója (a napló második részét vasárnap közvetítik). Pénteken a Virág cukrászdából hallhatjuk a Ki nyer ma? 12 óra 20-tól, a Kossuthon. Ugyancsak a Kossuthon hangzik el Papp Márta műsora, 17 óra 25-től, mely riportokban számol be Szeged zenei életéről. Gregor József dalestjét a Tisza-szálló díszterméből 19 óra 35-től sugározza a harmadik műsor, közreműködik Bódás Péter, Delley József, Pál Tamás, Bárkányi Pál és Farkas András. A műsoron Muszorgszkij, Bartók és Kodály művei szerepelnek. December 18-án, szombaton délelőtt 10 óra 05 perctől közvetíti a Kossuth adó Donizetti operájának, a Szerelmi bájtalán hangversenyszerű előadását, melyet korábban vettek föl Szegeden. az

egyetem Auditorium Maximában. Közreműködnek: Berdaj Valéria, Bálint Ilona, Gregor József, Réti Csaba, Vághelyi Gábor, a szegedi szimfonikusok és a színházi kórus; vezényel Pál Tamás. A harmadik műsor 19 óra 35-től sugározza Kocsis Zoltán zongoraestjét a színházból, melynek műsorán Beethoven, Schönberg és Liszt művei szerepelnek. Este 10 órától a Petőfi hallhatjuk a Szegedi Dzsesszklub Szabadság filmszínházbeli műsorát, a Molnár Dixieland, a Szegedi Dzsesszkvartett és a prágai Traditional Jazz Club zenekarának felvételét.

A szegedi zenei hét december 19-én, vasárnap fejeződik be, ugyancsak három műsorral. A Kossuth adón 13 óra 10-től Vaszy Viktoról hallhatunk, a Petőfi 16 óra 30-tól folytatódik Sebestyén János műsora, végül a harmadik műsor este 7-től operaelőadást közvetít a Szegedi Nemzeti Színházból. Bartók művét, A kékszakállú herceg várát és Kodály Székelyfőnyit — a szegedi szimfonikusok közreműködésével — Pál Tamás vezényli. Horváth Zoltán rendezte. Közreműködik: Lengyel István, Sinkó György, Farkas Éva, Gortva Irén, Vámosy Éva, Bőrösök István, Gyimesi Kálmán és Réti Csaba.

ASSZONYSORSOK

Hat asszonyt kapcsol egy-máshoz, fogja egybe életüket a Szegedi Kenderfőnyár filmnómítójában.

A Vörös Október nevet viseli a brigád. A címvasztás mikéntjéről hamar szó váltunk. Gyors kanyarral távolodunk el a témától. Érzem, valamennyiükben sergényi gond, öröm feszül. Ki akarják adni önmagukból. Hagyom. Tudom, hogy a munka rovására megy, hamarosan jönnek szólni: ne tartsam fel az asszonyokat. Mégsem szabok gátat mondandójuknak. Ki tudja, mikor beszélhetnek kedvükre ismét... Lehet, hogy majd ferde szemmel néz rám az üzemvezető, mégsem bánom. Nagyon jó hallgatni őket.

Nem, nem arra voltam kíváncsi ki, mekkora teljesítményt ér el, milyen brigádfokozatuk van. Inkább arra, ami mellett gyakran elme-

günk, anélkül, hogy rácsodálkoznánk, ami nemigen érhető tetten „konkrétumokkal”. Állandó porlepte napjaikat, amelyekben gyakran csak egymás körvonalait látják. Mégis megérik, a poros levegőn át is, ki szorult vigasztaló szóra, kivel kell az örömet megosztani. Az asszonyok lassuló, fáradozó mozgataiban is észrevenni az erőt, elnézni karjukat, ahogyan konok kintartással végigtornázzák a nyolc órát. Mert ezeket a „teljesítményeket” nem tartalmazza a brigádnapló, nem őrzi értékelés, nem marad nyoma csak az emlékek mélyén, vagy talán ott sem.

A közösségi életbe mindenki hozta magával élete előző darabjait. Ki ilyet, ki olyat. Többnyire keserveset, kevés örömmel boldogított. A múlt pedig sokáig kísért, odaviszik azt bizony a gerebenező gép mellé, a kenderköteggel tett mozdulatok közé is. Nem lehet azt lerakni, mint az élettelenül eldőlt, fakósárga növényt.

Szemükbe nézek, szavalkhoz hozzáér a mozdulatuk, a megjelenésük. A porral tell munkaruhák, a létvágya kenderfőnyár, a szürkév használt szájkendő. Hanghordozásukból, szemük egymásra villanásából is kiérezni a ragaszkodást. Karnyújtásnyira sincsenek tölem, néha mégis alig hallom őket. Nem mérik szükken a szót, inkább csak megmégigazítják. Talán ezért csöndesebbek, halkszavúbbak a megszokottnál.

Előbb egymásnak tessékellik a mondandót, aztán már egymás szavába is vágnak, úgy beszélnek.

Nekem Magda néni, nekik csak egyszerűen Magda, a 48 esztendő Sarnyai Istvánné. A maroslelei határt cserélte föl a gyárral. Öszszeszorított fogakkal, térden csúszva duggatta a fokhagymát, a püspöktől bérelt földön. Heten voltak testvérek. Nekivelkedtek családjával a munkának, és míg csak rájuk nem öregedett az este, kint maradtak a földön. Megtanította az élet, hogy az örömet nagyon meg kell becsülni, de a bajban sem kell összecuszkodni. Hitele van a szavainak, egész élete gyarapította ezt a hitelt. Ráültek már a ráncok az arcára, mégis szép tiszta a tekintete. Erdéklődő asszony. Olvasott Gorkijtól, Dosztojevskijtól, jól ismeri a „Vörös Október” történetét. Nagy bajban volt nemrégiben, amikor belvíz veszélyeztette a házát. Cégmenleveles fuvar kapott a

gyártól, társai is segítségére voltak. Kicsit elérzékenyülten gyűrögette a kezében szájkendőjét, erőt gyűjtött társai nyugtató tekintetében, miközben nehéz helyzetéről beszélt. Nem tartotta sokáig magánál a szót, szépen, szelíden nyújtotta át.

Papdi Istvánnéknak nem jutott ülőhely. Szorosan a fal mellett állva beszélt. Kereste a szavakat, megmégcsuklott a hangja. Férjét temette nemrég, és a bánat sebei még nagyon frissek.

— Nem is tudom mi lett volna, ha nem ilyen körülményben dolgozom — mondja, és kisvártatva folytatja: Egyszerű maradtam, de van három gyermekem, azokat fel kell nevelnem. Megfogadtam, hogy amit én megtanultam az életben, a jót is, a rosszat is belekarcolom a fejükbe, hogy őket már nem érje annyi csapódás, mint engem.

Borbás Jánosné markozó több mint 20 esztendője kenderes. A hűséget az édesanyjától tanulta, aki 33 évet töltött a gyárban. Szemüveg, jó kedélyű asszony. A rossz anyag miatti füstölésében is van valami megkedveltség, beletörődés. Szívesen elmagyarázza, mi lesz a sorsa, az anyagnak, amikor hozzájuk kerül. A munkahelyi kitérő után 15 éves lányáról, és 13 éves fiáról ejt szót.

Széparcú fiatalasszony Gera Jánosné, aki két esztendője áll a brigád élén. Tíz éve került a gyárba. Úgyesen irányítja a munkaközösség életét, hallgatnak rá társai. Egyszerű él, a férje elhagyta „házát cserélte”. Váltott munkahelyen dolgozik, és neveli kisfiát, Zsoltit. Szomorú emlékek törnek fel benne.

Alighogy a fiam betöltötte a hatodik hónapját, vissza kellett jönnöm dolgozni, hogy megéljünk. Pedig mennyire szerettem volna otthon maradni! Senkim sincs, létezni csak így tudtam. Sok keserűségen lendített át a brigád. Nem hagyta magamra.

Ahogy számítottam is rá, jött az üzemvezető az asszonyokért. Menniük kellett, vissza a gépekhez. Együtt lépkedtünk le az emeleti irodából a munkaterembe. Magamat figyeltem, titokban, amellet, hogy őket néztem, lestem szavalk dalmát. Anyámat juttatták eszembe, aki ugyan nem gyárban keresi a kenyerét, de élete sora mégis az övékével rokon.

Gombos Erzsébet

A JATE Történelmi Intézetének új kiadványai

Az idén a JATE történelmi folyóirata, az ACTA HISTORICA három új kötetet jelentkezik, képet nyújtva az intézet sokrétű kutatómunkájáról.

Serfőző Lajos: A titkos társaságok és a konszolidáció 1922—1926-ban című munkája az 1922-es nemzetgyűlési választásoktól kiséri figyelemmel a szervezetek történelméről, a körülöttük kibontakozó vitákat, s ezen keresztül a konszolidáció bonnyolult folyamatát. E szervezetek korábbi, 1919—1921 közti tevékenységét történelmi irodalmunk már feltárta, de későbbi szerepük bemutatásával adós maradt. E feladat megoldására vállalkozott Serfőző Lajos.

A korabeli sajtó, az országgyűlési viták és ismeretlen levéltári anyagok feldolgozása alapján ismerkedtet meg a titkos szervezetek, gyakran a „krimi” határát súroló akcióival (az Operett-színház elleni merénnyel), a Szemere—Bobula—Ulain-féle puccsterével, a csongrádi bombamerénnyel) és a frankhamisítási ügy kapcsán kibontakozó parlamenti vitáival. Az 1922—1926 közti eső kalandorakciók megmutatják azt is, hogy az 1922-es nemzetgyűlési választások időpontjával nem tekinthető lezárultnak a konszolidációs folyamat.

A titkos szervezetek tevékenységében ugyanakkor — mutat rá a szerző — nem is

lényegtelen változások figyelhetők meg. Szükséges megnyilvánulásai valóban elmentébe kerültek Bethlen politikájával, de ez a konszolidáció „korántsem volt olyan kedvezőtlen, pláne riasztó az egész jobboldal számára, mint amitől tartottak eleinte.”

A megváltozott körülményekhez való idomulásuk, formálásuk lehetővé tette, hogy ez az „ellenzék” beépülhessen a horthysta rendszerbe — és tovább élhessen.

Kristó Gyula: Szempontok korai helyneveink történelmi tipológiájához című tanulmánya már korábban kialakult kutatási irány folytatását jelenti. Kritikailag dolgozva fel az eddigi eredményeket, Kristó Gyula arra keres választ, hogy a helynevek keletkezésének milyen jellemzői voltak a XI—XV. században, és ezek milyen időbeli sajátosságokat mutatnak, s hogy a névtelenség-ből hogyan emelkedtek ki — a többitől elkülönítve magukat — a falvak. Azt vizsgálja, milyen és hányféle indítéka lehetett a helynévadásnak. A személy- és törzsnevekből, foglalkozások, a templomok védőszentjének nevéből, a népnévből alkotott földrajzi nevek vizsgálatakor Kristó Gyula a nyelvfejlődési tendenciák, a nyelvi divat jelentkezősét is számba veszi.

Bősséggel sorakozó példái a középkori névalkotás sokszínű, sokszor meglepő világába engednek bepillantást, de a XI—XV. századi magyarság „lélektanának” sok apró rezdülését is kitapinthatjuk. A folyóirat „Latin-amerikai tanulmányok” alsoroz-

tának nyolcadik köteteként jelent meg Varga Ilona: A kivándorlás irányváltozása és a magyar kivándorlók beilleszkedése Latin-Amerikában a két világháború között című tanulmánya.

A dolgozat azt vizsgálja, hogy 1918 után, az USA korlátozó politikája hatására az európai és magyar kivándorlás iránya miként fordult Latin-Amerika felé. Figyelmének középpontjában a latin-amerikai kormányok bevándorlási politikája áll, valamint az, hogy a magyar csoportok hol, hogyan illeszkedtek be új és legtöbbször mostoha hazájuk társalmába.

A magyarok döntő része Argentínában, Brazíliában telepedett meg, ezért a tanulmány ezekre fordítja a legtöbb figyelmet: szervezeteik, újságjaik, politikai és társadalmi tevékenységük, harcaik bemutatása mellett a horthysta kormányok emigránsokat „gondozó” tevékenységét is megismerhetjük.

Varga Ilona latin-amerikai magyar újságok, a követség levéltári iratai, visszavert emigránsok visszaemlékezései alapján dolgozta fel a csaknem háromszázézer magyar emigráns jelentő latin-amerikai magyar kolóniák történetét.

Az ACTA HISTORICA adott helyt Lipták Dorottya gyarkornak első publikációjának is, aki a Gömbös-kormány külpolitikájának egyes kérdései a magyar történelmi irodalom tükrében című írásában történetiróink Gömbössel kapcsolatos értékeléseit tekinti át.

S. A.

Kórusok minősítője

A Csongrád megyei kórusok VII. Országos Minősítő Hangversenyét rendezik meg Szegeden, a Bartók Béla Művelődési Központban. Tegnap és ma, vasárnap 10 órától, a következő kórusok álltak, illetve állnak a zsűri elé: a szegedi 624. számú Ipari Szakmunkásképző Intézet leánykara, a Szegedi Városgazdálkodási Vállalat kiskórusa, a zákányszéki Parasztkórus, a szegedi MÁV „Hazánk” Énekkara, a DAV „Erke Ferenc” Kórusa, a Szegedi Egyetemi Énekkar, a Szakszervezetek Szegedi Al-

talános Munkáskörusa, a szegedi 600. számú Móra Ferenc Ipari Szakmunkásképző Intézetének énekkara, a szentesi Közgazdasági és Egészségügyi Szakközépiskola kórusa, a szegedi Tiszaparti gimnázium kórusa, a szegedi Ifjú Zenebarátok Klubjának — a zeneakadémia szegedi tagozatának —, a Bartók Béla Művelődési Központnak Kamarakórusa, a hódmezővásárhelyi városi vegyeskar és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola női kara.

Ön is jól jár,

ha december 12-től 19-ig a MEDIKÉMIA Vegyipari Szövetkezet üzletében vásárol!

Kedvezményes vásár

Handy—Rapid száraz kéztisztító 10,— Ft/db
Deodoriz—Air füsteltető, légrisztító 10,— Ft/db
Glykolsop HD—260 járesatékfolyadék 50,— Ft/db

KERESSE FEL a Szeged, Oroszlán u. 6. szám alatti üzletet!